

Teleki Blanka

(1806–1862)

Friss kíváncsisággal fordulunk mindig a kisgyermek felé, a félig komoly, félig játékos kérdéssel: mi leszel, ha nagy leszel? A válaszok színesek, érdekesek, sokszor divatfüggők. Ha minden megvalósulna a gyermeki álmokból, akkor nagyon sok öslénykutató, úrhajós, focista, hercegnő, doktor, Pókember lenne a jövőben. Nagyon sok rajzfilmhős szaladgálna az utcákon, és harcolna hol a jó, hol a rossz oldalán. A válaszok nagyon kis százalékában hangzik el, hogy valaki tanár, tanító szeretne lenni. Óvó néni talán, de olyan rendes, felnőtt tanár, az már nem nagyon. Már gyermekként érezni lehet, hogy mekkora felelősség, vagy inkább, milyen nehéz manapság nevelőként, oktatóként példát mutatni a felnövekvő nemzedéknek?

Milyen érdekes, az 1800-as években, amikor a lányoknak nem sok esélyük volt még tanítóként sem dolgozni, Teleki Blanka arról álmodozott, hogy egyszer nemcsak tanár, de iskolaalapító lesz. Nem biztos, hogy ez így fogalmazódott meg benne, de igyekezete efelé vitte. Művészi pályára készült, festészetet és szobrászatot tanult, és meggyőződéssel képviselte a felháborodást keltő elhatározást: tanintézményt létrehozni a lányok számára. Példaképe is volt az elképzelése megvalósításához, hiszen anyai nagynénje Brunszvik Teréz volt, aki az első magyar óvoda alapítója.

Erős elhatározással tervezett, és 1846-ban létrehozta az első középfokú leányiskolát Magyarországon. Kidolgozta az iskola pedagógiai programját is. A lányokat történelemre, földrajzra, matematikára, tudományokra, egészségtanra, vallásismeretre, zenére, rajzra és nyelvekre oktatták.

Fontosnak tartotta, hogy az oktatás magyar nyelven történjen, és a lányok szívébe a hazafias érzületet megerősítse. Nem véletlen, hogy a

magyar nyelvet és történelmet Vasvári Pál tanította, és Leövey Klára volt a nevelőnő. Az 1848-as történelmi eseményektől nem tudtak és nem is akartak elhatárolódni. Részt vettek a népgyűléseken, és megjelentettek egy dokumentumot *Teleki Blanka növendékeinek kiáltványa a nők egyenjogúsága ügyében* címmel. Ezzel a nők számára nemcsak a szavazati jogot szerették volna elérni, hanem az egyetemre járás jogát is.

Az intézetet 1848 végén be kellett zárni, de Teleki Blanka hazafias tevékenységét tovább folytatta. Szegedre menekült, és mindent megtett azért, hogy a sebesült honvédeket segítse. A szabadságharc bukása után bujdosókat rejtegetett, külföldi forradalmi körökkel levelezett. Mindez oda vezetett, hogy 1851-ben letartóztatták, több éven át raboskodott. Még a hírhedt Kufstein börtönt is megjárta. A hadbíró ezt jegyezte fel róla: „Ritka szellemi képességű és tudományos műveltségű, meg nem félemlíthető, szilárd akaratú és fáradhatatlan kitartású hölgy.” 1857-ben szabadult amnesztiával, hűgához költözött Párizsba, és ott halt meg 1862-ben.

„Csak úgy remélünk biztosan szebb jövődöt, alapos jobbra fordulást egész állapotunkban, ha elég erőnk és következetességünk lesz gyökerén kezdeni a reformot, azaz: ha családi életünkbe öntünk összhangot nőink nevelésének nemzeti iránya által.”

Az iskola épülete ma is megvan Budapesten a Szabadság tér 2 szám alatt. Fenntartására Teleki Blanka a bevételeknél jóval többet költött, és végig engedély nélkül működte.

Indulásakor, a korszellem miatt, nehezen jelentkeztek tanulók, és tizenegynél több tanulója nem volt. De célját elérte. Mindenkinek megmutatta, hogy a lányok nevelése nem értelmetlen és nem lehetetlen. Vallo-mása igazolja: „Sokan elismernek, sokan ellenségesen állnak velem szemben. Ha itt az ideje, vállalkozásom sikerülni fog. Ha túl korán kezdtem hozzá, akkor is megteszem a magamét, és előkészítem a talajt annak, aki utánam a hazafias női nevelés gondolatát felfogja, s magáévá teszi. E gondolat erőt ad nekem és nyugalmat.”

Gyermekeim, mi leszel, ha nagy leszel? Fantáziaszülte szereplő, vagy valóságos hétköznapi hős? Mire neveljük a gyermekeinket, mire nyitunk utat nekik? Mit jelent számukra a haza, az otthon, a felelősség, a szabadság, az áldozat, a szeretet? Kicsit félve teszem fel ezeket a kérdéseket magamnak is, és félek a válaszoktól is. Félek, hogy Elza hercegnő vagy Billie Eilish kívánatosabb példakép, mint Teleki Blanka. De nem adom fel. Kitartóan írni és beszélni fogok elfelejtett személyekről, azokról, akiknek az életáldozata nélkül az oktatás, a nemzeti létünk, a hitéletünk, az emberképünk nem lenne hiteles. A többit rábírom Isten kegyelmére, akinek van hatalma arra, hogy az igazi, maradandó értékeket a szívekbe vesse.

• BEREKMÉRI MELINDA